

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 5 april 1950

*'s Middags te 2 uur aangevangen, Plein 2b.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Joekes, Lief tinck, Van Maarseveen, Mansholt, Rutten, Van Schaik, Schokking, Spitzen, Stikker, Teulings, In't Veld en Wyers (de Ministers Van den Brink en Götzen zijn afwezig wegens hun reis naar Indonesië).

Tevens is bij de behandeling van de punten 2h en 3a aanwezig Staatssecretaris Mr. W.H. Fockema Andreae.

Secretariaat Ministerraad: Dr. M.J. Prinsen, Secretaris en Drs. J. Middelburg, Adjunct-Secretaris.

1. *Notulen van de vergadering van 27 Maart 1950*

- - -

c. *Naar aanleiding van punt 3d (Actie van Staatsraad Dr. Meyer Ranneft.)*

De *Minister-President* heeft een brief ontvangen van de Vice-Voorzitter van de Raad van State, waaruit o.a. blijkt, dat Dr. Meyer Ranneft heeft erkend, dat zijn brief aan de Legercommandant in Indonesië beter achterwege had kunnen blijven. Spreker stelt voor de HC van het antwoord van Mr. Beelaerts van Blokland op de hoogte te stellen. Hiertoe wordt besloten.

- - - -

3. *Uniezaken*

a. *De kwestie Westerling (Zie notulen Ministerraad d.d. 20 Maart 1950, punt 3a.)*

Minister *Van Maarseveen* heeft de kwestie van het buiten Indonesië brengen van Westerling met Hatta besproken. Deze deelde mede, dat het parlement zou vragen wat te dezen aanzien was gedaan. In verband hiermede heeft spreker voorgesteld, dat een hoge Nederlandse officier, die ook bij deze vlucht betrokken is geweest, gevraagd zou worden zijn ontslag te nemen. Na overleg met de Sultan van Djocja stemde Hatta hiermede in. Daarna achtten de Nederlandse Ministers in Djakarta het echter beter, dat deze officier zou worden ontheven uit zijn functie en ter beschikking van Minuor zou worden gesteld teneinde hem later b.v. tot militair attaché bij een ambassade te kunnen benoemen. Ook met deze tweede vorm zijn Hatta en de Sultan accoord gegaan. Spreker heeft hieromtrent een telegram opgesteld. Bij uitvoering van dit plan zullen mogelijk ook enkele andere officieren ontslag vragen; enkele hiervan zou men kunnen laten gaan, terwijl men op andere een beroep zou moeten doen om aan te blijven. De *Minister-President* is wel getroffen door het bericht, dat de Regering van de RIS prijs bleek te stellen op handhaving van de betrokken hoofdofficier. Minister *Stikker* ziet in de arrestatie van Sultan Hamid, welke in verband wordt gebracht met de actie van Westerling, een novum. Deze arrestatie zal internationaal groot opzien baren en dan is het niet juist, dat bedoelde Nederlandse hoofdofficier of anderen aftreden, aangezien men dit in verband met de actie bij Bandoeng zal brengen en niet met de vlucht van Westerling. De *Minister-President* stelt in overeenstemming met een suggestie van Minister *Stikker* voor aan de HC op te dragen met Hatta te bespreken, dat de Nederlandse Regering er prijs op stelt de maatregel tegen de betrokken hoofdofficier uit te stellen in verband met de arrestatie van Hamid en de ontwikkeling in Oost-Indonesië. Indien Hatta op uitvoering van deze maatregel zou staan, zou een persoonlijke boodschap aan deze hoofdofficier kunnen worden gezonden, waaruit zou blijken, dat de Regering denkt gebruik te blijven maken van zijn diensten bijv. als militair attaché. De *Raad* verklaart zich met dit voorstel accoord.

Minister *Schokking* heeft een brief van een Tweede-Kamerlid ontvangen, waarin deze aandringt op het verstrekken van de toegezegde inlichtingen.

Minister *Van Maarseveen* zou in het seniorenconvent (zonder communist) een korte uiteenzetting willen geven en daarna in een besloten zitting de Kamer willen inlichten.

De *Minister-President* is van oordeel, dat men beter eerst een nota aan de Kamer kan zenden. Spreker stelt voor dit punt nog nader na te gaan. Aldus wordt besloten.

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat de Regering van de RIS gaarne Staatssecretaris Fockema Andreae opnieuw ziet overkomen; spreker is van oordeel dat deze ook moet gaan, ofschoon hij wel opnieuw tegenstand bij de Nederlandse militairen van het KNIL zal ontmoeten. Minister *Lieftinck* zou terugkeer van Mr. Fockema Andreae willen ontraden. Spreker oppert het denkbeeld, dat Minister Schokking naar Indonesië gaat. De *Minister-President* acht dit zeer bezwaarlijk, aangezien in Nederland niet alleen de militaire begrotingen, doch ook andere belangrijke vraagstukken afgehandeld moeten worden.

b. *Overkomst uit Indonesië naar Nederland* (Zie notulen MR 27 Maart 1950, punt 3c.)

Minister *Van Maarseveen* acht het wenselijk maatregelen te bespreken, die de overkomst van in Indonesië gewortelden naar Nederland kunnen remmen. Het denkbeeld is geopperd om aan militairen van het KNIL, die niet overgaan naar de KL een gratificatie te geven van b.v. f. 2500 Nederlands courant, hetgeen f. 7500 Indisch courant betekent. Dit kan een uitgave meebrengen van enkele millioenen guldens, doch daartegenover staat een besparing van overtochtskosten, van woonruimte en misschien ook van kosten van sociale zorg. Spreker stelt voor, dat dit denkbeeld nog nader op Minuor onder ogen wordt gezien. Minister *Spitzen* merkt hierbij op, dat de overtocht van 30.000 personen reeds circa f. 30 mln. kan kosten. Daarnaast komen kosten van bewaking e.d. van hen, die moeten wachten op inscheeping in Indonesië; de KL kan niet in zijn geheel terugkeren, voordat het laatste gezin van naar Nederland vertrekkende KNIL-militairen is ingescheept. Naar aanleiding van een opmerking van de *Minister-President* over dit laatste punt wijst Staatssecretaris *Fockema Andreae* er op, dat in de afgelopen jaren de diensten van de KL en van het KNIL door elkaar zijn gegaan, terwijl men bovendien KNIL-troepen niet kan gebruiken voor bewakingsdoeleinden in Djakarta. Minister *Teulings* heeft vernomen, dat bij de aankomst van repatriërende militairen steeds blijkt dat talrijke in Indonesië gewortelde particulieren zijn meegekomen. Minister *Lieftinck* herinnert er aan, dat hij gedurende meer dan een jaar er op heeft aangedrongen een administratieve scheiding tussen KL en KNIL aan te brengen. Aangezien men de kosten van KL en KNIL niet gescheiden gespecificeerd heeft, weigert de Regering van de RIS thans de deviezenbegroting goed te keuren. Voorts merkt spreker op, dat de garantievooraarden voor het KNIL-personeel nog niet gereed zijn. In deze voorwaarden zal waarschijnlijk wederom geen scheiding worden aangebracht tussen trekkers en gewortelden. Bovendien wordt de kans, dat het niet uit Nederland afkomstige KNIL-personeel naar de legermacht van de RIS overgaat steeds kleiner. Met betrekking tot de verdediging van Nieuw-Guinea wijst spreker er op, dat de militairen van de KL dienen te worden vervangen door KNIL-personeel, dus niet door mariniers.

Spreker stelt voor een desbetreffende opdracht aan Generaal Buurman van Vreedem te geven. Minister *Schokking* merkt ten aanzien van dit laatste punt op, dat Gouverneur Van Waardenburg deze kwestie zal nagaan en hieromtrent zal rapporteren. Minister *Lieftinck* is van oordeel, dat dit geen kwestie is, die ter beslissing van de Gouverneur moet worden gelaten.

De *Minister-President* is van oordeel, dat geen speciale vervoermiddelen ter beschikking moeten worden gesteld van in Indonesië gewortelden.

De *Raad* besluit, dat overleg zal worden gepleegd over het tegengaan van de overkomst van 'in Indonesië gewortelden' tussen Minuor, Financiën, Oorlog, Binnenlandse Zaken en Verkeer en Waterstaat.

c. *Onderwijs aan Nederlandse scholen in Indonesië*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat hij een bespreking heeft gehouden met vertegenwoordigers van de Nederlandse organisaties van het lager en middelbaar onderwijs. Deze stelden voor, aangezien de schoolgelden onvoldoende zijn en de vrees bestaat, dat onvoldoende

subsidie van de Regering van de RIS zal worden ontvangen, in Nederland een overkoepelend orgaan in te stellen, dat de schoolgelden int, evenals de bijdragen van de ondernemingen. Spreker heeft hiertegenover gesteld, dat de organisaties zelf dit orgaan dienen te vormen en dat men zich in de eerste plaats tot de Regering van de RIS moet wenden, aangezien deze ook voor het onderwijs voor de minderheden moet zorgen. Eerst daarna zal men aan de ondernemers en indien nodig aan de de Nederlandse Regering een bijdrage moeten vragen. Op de bijeenkomst werd gesteld, dat de bijdrage boven de schoolgelden f. 2,5 mln. Nederlands courant zou moeten bedragen. Afgesproken is, dat een rapport hierover zal worden opgesteld, dat aan Minister Rutten zal worden aangeboden. Spreker is van oordeel, dat ter voorkoming van een uitsluitende mannenmaatschappij bij de Nederlanders in Indonesië in het uiterste geval een Rijksbijdrage aan het Nederlandse onderwijs in gunstige overweging moet worden genomen.

Tengevolge van de devaluatie van de Indonesische gulden zijn de Nederlanders in Indonesië, wier kinderen in Nederland onderwijs genieten, in moeilijkheden gekomen. In verband hiermede heeft Minister Liefstinck toegezegd in overweging te zullen geven de school- en collegegelden voor deze kinderen aan te passen. Minister *Liefstinck* acht een dergelijke aanpassing volkomen redelijk, aangezien de inkomsten van betrokkenen, waarop de schoolgelden zijn gebaseerd, tengevolge van de devaluatie in feite zijn verlaagd.

d. *Het Regentschap van het Hoofd der Unie*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat de regeling van het Regentschap van het Hoofd der Unie thans niet op de agenda van de Ministersconferentie is gekomen, doch dat met Hatta is afgesproken, dat dit punt zonder verdere bespreking op de agenda van de volgende conferentie zal worden geplaatst.

e. *Uniesecretariaat en Uniehof*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat is afgesproken, dat het salaris van de secretarissen-generaal van het Uniesecretariaat gelijk zal zijn aan dat van een secretaris-generaal van een departement. Een moeilijkheid is, dat tengevolge van de devaluatie de Indonesische secretaris-generaal slechts 1/3 van het oorspronkelijke salaris zal genieten, waardoor Indonesië thans ook aan het salaris van de Nederlandse secretaris-generaal zou moeten bijdragen. Daarom acht spreker het redelijk dat hiervoor een oplossing wordt gevonden.

De drie leden, die de RIS in het Uniehof wil aanwijzen, zullen in Mei a.s. naar Nederland komen voor de beëdiging. De Ministersconferentie heeft reeds een eerste opdracht aan het Uniehof gegeven, terwijl ook een eerste punt is afgesproken, dat aan dit Hof zal worden voorgelegd.

f. *Nieuw-Guinea* (#Zie ook notulen MR 12/4/50, punt 3a en notulen MR 17/4/50, punt 1a.3°.) Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat is afgesproken, dat de commissie inzake Nieuw-Guinea vóór Juli aan de beide Regeringen zal rapporteren. Vóór 15 April zullen daarom de leden moeten worden aangewezen. Spreker stelt voor Ir. Ringers als leider van Nederlandse zijde uit te nodigen. Daartoe wordt besloten.

Nadat nog een aantal namen van andere deskundigen zijn genoemd besluit de Raad, dat Minister *Van Maarseveen* in overleg met de Minister-President de Nederlandse leden voor deze commissie zal uitnodigen.

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat de Indonesiërs een parlementaire commissie naar Nieuw-Guinea wilden zenden. Spreker heeft hiertegenover opgemerkt, dat dit niet gebruikelijk is en heeft de gedachte geopperd, dat men in plaats daarvan een commissaris zou aanwijzen, wiens bevoegdheden en verplichtingen volgens het internationale recht zijn bepaald.

Vervolgens deelt spreker mede, dat er nog een kleine commissie zal worden ingesteld ter bespreking van de kwestie van de Indonesische ambtenaren, die uit Nieuw-Guinea zijn weggegaan.

Minister *Spitzen* deelt mede, dat de directe telefoonverbinding met Nieuw-Guinea tot stand is gebracht.

g. *De gemengde culturele commissie*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat bij de Nederlandse leden voorlopig in plaats van de heer van Diffelen de heer Van Velsen is benoemd; dit punt zal evenwel nog nader worden nagegaan. Spreker acht het nuttig als de Indonesische leden van de culturele commissie een bezoek aan Nederland zullen brengen. Minister *Joekes* informeert of nog de aandacht is gevestigd op het sociale element, dat ook tot de taak van deze commissie zal behoren.

h. *Justitiële commissie*

Minister *Van Maarseveen* deelt op een vraag van Minister *Wyers* mede, dat een gemengde justitiële commissie is ingesteld, die in Indonesië zal bijeenkomen ter bespreking van onderwerpen als de uitlevering en de uitvoering van vonnissen.

i. *Leningovereenkomst*

Minister *Lieftinck* deelt mede, dat de Indonesiërs in meerderheid wel van plan bleken over een lening van Nederland te spreken, doch dat dit punt niet op de agenda van de Ministersconferentie is geplaatst. Bij een bespreking met Sjafroeddin bleek, dat deze een lening van f. 300 mln. zou willen sluiten. Hierbij heeft spreker een drietal voorwaarden gesteld. Men is overeengekomen, dat tegenover een leningbedrag van Nederlandse zijde Indonesië de helft van dit bedrag in aanvaardbare deviezen ter beschikking van Nederland zou stellen. De rente is vastgesteld op 3½ %. De franchise van drie jaar wilde men van RIS-zijde tot 5 jaar verlengen en de looptijd van 11½ tot 20 jaar. Op een kleine concessie van Nederland na heeft men echter het Nederlandse voorstel op deze punten aanvaard. Een waarborg is voorts geschapen in de betalingsovereenkomst, waarin is bepaald, dat Indonesië de guldens die men ontvangt, zal besteden in Nederland.

j. *Pensioenen en sociale uitkeringen*

Minister *Lieftinck* deelt mede, dat ten aanzien van de betaling van de pensioenen zich grote moeilijkheden hebben voorgedaan. Volgens de desbetreffende overeenkomst op de Ronde Tafel Conferentie werden de pensioenen tot Maart in Nederlandse guldens uitbetaald. Van RIS-zijde beriep men zich op een rapport van een commissie, die aanvankelijk onder leiding van Mr. Trip en later onder die van Prof. G.M. Verrijn Stuart heeft gestaan, dat in 1946 is uitgebracht. Hierin komt men tot de conclusie, dat de pensioenen, evenals de salarissen, steeds in Indonesische guldens moeten worden uitbetaald. In verband hiermede was het niet mogelijk een volkomen bevredigende regeling te bereiken. Overeengekomen is dat ten behoeve van de voor de soevereiniteitsoverdracht gepensioneerden Nederland 1/4 van het devaluatieverschil en de RIS 3/4 van dit verschil zal bijpassen. Ten aanzien van de gepensioneerden na de soevereiniteitsoverdracht stonden de Indonesiërs op het standpunt, dat zij verschil maken tussen de 'trekkers' en de 'gewortelden'. Hierbij doet zich de onaangename situatie voor, dat de aanhangige garantiewet een stimulans voor alle gepensioneerden, zowel trekkers als gewortelden, vormt om naar Nederland te komen. De overeenkomst met de Ris heeft niet alleen betrekking op het burgerlijke personeel, doch is ook aanvaard voor het KNIL-personeel. De regeling geldt ook voor de duurtbeijslagen, die voor de soevereiniteitsoverdracht bestonden. Van belang is, dat de positie van pensioengerechtigden van voor 1942, die niet in de garantiewet wordt geregeld en daardoor nog zwevende was, thans is vastgelegd.

Naast de pensioenen zijn destijds bij ordonnantie nog tweeërlei sociale uitkeringen vastgesteld nl. de z.g. AOR-uitkeringen en de rehabilitatieuitkeringen. De Indonesiërs stellen zich op het standpunt, dat na de soevereiniteitsoverdracht de Regering van de RIS aan deze uitkeringen een einde kan maken, welk standpunt van Nederlandse zijde is afgewezen.

Afgesproken is, dat te dezen aanzien aan het Uniehof de vraag zal worden voorgelegd of de RIS deze gevestigde rechten mag aantasten.

k. *Kerkelijke bedienaren*

Minister *Lieftinck* merkt op, dat Leimena heeft medegedeeld, dat de RIS had besloten aan de Protestantse Kerk een bedrag van f. 10 mln. te verstrekken als afkoop van verplichtingen, die voor de soevereiniteitsoverdracht op de Indonesische Regering rustten. De betaling van pensioenen aan kerkelijke bedienaren heeft de RIS stopgezet. In de RTC-overeenkomst is evenwel bepaald, dat hieromtrent nader overleg zal worden gepleegd, zodat spreker deze handelwijze niet aanvaardt.

l. *Onderscheidingen voor planters*

Minister *Stikker* dringt er op aan, dat dit jaar een klein extra rantsoen wordt beschikbaar gesteld ten behoeve van decoraties aan de planters. Spreker stelt voor, dat in plaats van zes personen zoals het vorig jaar, dit jaar omstreeks tien personen voor een decoratie zullen worden voorgedragen. Ter bepaling van hen, die hiervoor in aanmerking komen, ware overleg te plegen met de organisaties van de bergcultures. De *Minister-President* acht het wenselijk ook de HC hieromtrent in te lichten. De *Raad* verklaart zich in beginsel accoord met het voorstel van Minister *Stikker*.

De *Minister-President* schorst vervolgens de vergadering tot des avonds 8 uur.

- - -